

मगर जातिको चिनारी

मीन श्रीस मगर

मगर जातिको चिनारी

मीन श्रीस मगर

आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय
प्रतिष्ठान

जावलाखेल, ललितुर, पो.ब.नं. १४३८५

इमेल: nfdin@infoclub.com.np

होमपेज: www.nfdin.gov.np

नेपाल मगर संघ

पो.ब.नं. ८९७५५

info@magarsangh.org.np

www.magarsangh.org.np

कलकी, काठमाडौं

विषयसूची

क्रम	पान
कृताज्ञता सम्मेलन	३
नगर संसदीय कृताज्ञता	३
विप्लव र क्रांतिवादी विचारधारा	४
नगरकी अखिल मगर	५
संस्कृतको साहित्य परिचय	मिर्ची पत्रकारिता
कृषि, व्यापार र संस्था	बाहिरी पत्रकारिता

अध्याय: एक

अध्ययन परिचय	१
१.१ मगर जातिको सामान्य परिचय	१
१.२ जातीय इतिहास	३
१.२.१ सत्पतिको इतिहास	३
१.२.२ विस्तार र फैलावटको इतिहास	५
१.३ भूगोल	६
१.३.१ कूलधर्मी र बसाइँ सराइ	६
१.३.२ मुख्यतः प्रभावित गर्ने स्थान नामहरू	८

अध्याय: दुई

सामाजिक संरचना र सम्बन्धहरू	१२
२.१ बान्धव्यम प्रकार	१२
२.२ घरको बनावट	१४
२.३ परिवार, नाटाकुटुम्ब सम्बन्ध र संगठनहरू	१६
२.३.१ परिवार	१६
२.३.२ मगर जातिका घर उप-घर	१७
२.३.३ नाटा कुटुम्ब र साइनी सम्बन्ध	२४
२.३.३.१ मुख्य नाटा साइनी सम्बन्धी	२४
२.३.३.२ प्रमुख नाट्यनाटा	२७

२.३.३.२.१. ससुराली साइनो	२७
२.३.३.२.२. सम्धीसम्धेनी साइनो	२८
२.३.३.२.३. जेठाजु-बुहारी तथा देवर-भाउजू साइनो	२८
२.३.३.२.४. नन्द-आमाजू साइनो	२९
२.३.३.२.५. दाजुभाइ-दिदीवहिनी साइनो	२९
२.३.३.२.६. भतिजा-भतिजी तथा भदैभदैनी साइनो	२९
२.३.३.३. ठट्यौली नाता-सम्बन्ध	३०
२.३.३.४. अष्ट्यारो नाता-सम्बन्ध	३०
२.३.३.५. नाता सम्बन्धलाई क्रियाशिल बनाउने पक्षहरू	३०
२.३.३.६. नाता कुटुम्ब र विनिमय प्रणाली	३०

अध्याय: तीन

धार्मिक परम्परा, प्रचलन र जीवन चक्रीय संस्कारहरू	३५
३.१. धर्म, धार्मिक परम्परा र प्रचलन	३५
३.१.१. मगर जातिको परम्परागत धर्म	३७
३.१.२. मूलभूत धार्मिक दर्शन/विश्वास	३७
३.१.३. परम्परागत धार्मिक संघ-संस्थाहरू	३८
३.१.४. परम्परागत पुरोहित एवं धार्मिक नेताहरू	३८
३.१.५. मुख्य पूजा-आजा र चाडपर्वहरू	४१
३.१.५.१. पूजाआजा र देवदेवीहरू	४२
३.१.५.२. परम्परागत देवदेवी र पूजा-आजाहरू	४२
३.१.५.२.१. पितरपूजा	४८
३.१.५.२.२. गामपूजा	५३
३.१.५.२.३. भुयँर/भूम्यापूजा	५४
३.१.५.२.४. चन्डी पूजा	५४
३.१.५.३. गैरपरम्परागत देवदेवी र पूजा-आजाहरू	५५
३.१.५.२. चाड पर्वहरू	५६
३.१.५.२.१. मौलिक चाड पर्वहरू	५६
३.१.५.२.२. माघे पर्व	५६

३.१.५.२.३. भूम्या पर्व	६०
३.१.५.२.४. राडक्या तिवार	६१
३.१.५.२.५. भाँक्री मेला	६३
३.१.५.२.६. भूस पोल्ने र छाप खन्ने पर्व	६३
३.१.५.२.७. अन्य मौलिक चाड पर्वहरू	६४
३.१.५.३. मिश्रित चाडपर्वहरू	६५
३.१.५.३.१. दशैं	६५
३.१.५.३.२. तिहार	६८
३.१.६. धार्मिक, सांस्कृतिक सम्पदाहरू र वर्तमान स्थिति	७१
३.१.७. धार्मिक परिवर्तन र गैरपरम्परागत धर्महरूको प्रभाव	७३
३.१.८. आदिवासी धर्म र लैङ्गिक सम्बन्ध	७६
३.२. जीवन चक्रीय संस्कारहरू	७८
३.२.१. फून्नाओ रोस तथा नऊरान	७८
३.२.२. पुटबढाई	७९
३.२.३. छो कास्के	८०
३.२.४. चेमन्या	८०
३.२.५. गुन्यूचोली याहाके	८१
३.२.६. गलाम फेटओ रोश	८२
३.२.६.१. डीहीके नूङ्के	८३
३.२.६.२. ठेकी भास्के/सोरकोन्या	८४
३.२.६.३. ढोगभेट	८८
३.२.६.४. गलामफेट	८७
३.२.६.५. दुर्गान ल्हेस्के/सिलखोलन्या	८९
३.२.६.६. साही	९०
३.२.६.७. जारी	९०
३.२.६.८. विजारी	९१
३.२.६.९. बहु-विवाह	९१
३.२.६.१०. विधवा विवाह	९१
३.२.६.११. बालविवाह तथा अनमेल विवाह	९२

३.२.६.१२. कोरलेसाटो	९२
३.२.६.१३. विवाह उमेर	९३
३.२.६.१४. विवाह पछिको बसाइँ नियम	९३
३.२.६.१५. परम्परागत विवाह र परिवर्तन	९३
३.२.६.१६. विवाहका मौलिक विशेषताहरू	९४
३.२.७. सीनाऊ छ्याप/सीउका चलन	९५
३.२.८. हिन्दू संस्कृतिद्वारा उत्पन्न विरोधाभाषपूर्ण प्रचलनका केही नमूनाहरू	१०२

अध्याय: चार

परम्परागत जीविकोपार्जन पद्धति	१०३
४.१. पेशा	१०३
४.१.१. कृषि	१०३
४.१.२. खानी उत्खनन	१०४
४.१.३. वैदेशिक रोजगारी तथा लाहुर परम्परा	१०५
४.१.४. पशुपालन	१०८
४.१.५. व्यापार व्यवसाय	१०९
४.२. श्रम विभाजन	१०९
४.३. अतिरिक्त उत्पादनको वितरण प्रणाली	१११
४.४. परम्परागत आर्थिक संघ-संस्थाहरू	१११
४.५. खाद्य सुरक्षाको व्यवस्था	११२
४.६. परम्परागत खाद्य वस्तुको उत्पादन र उपभोग	११३
४.७. बजारीकरण तथा भूमण्डलीकरण	११३
४.८. परम्परागत ज्ञान, सीप र प्रविधि	११४
४.९. भू-स्वामित्व	११५
४.१०. आर्थिक जीवनमा परिवर्तन	११६
४.११. अर्थतन्त्रमा महिलाको भूमिका	११६

अध्याय: पाँच	
लोकसाहित्य, भेषभूषा, खानपान र भौतिक संस्कृति	११७
५.१. लोकसाहित्य	११७
५.१.१. लोकगीत नृत्य	११७
५.१.१.१ आख्यानयुक्त लोकनाट्य गाथा	११९
५.१.१.१.१ मारुनी नाच	१२१
५.१.१.१.२ घाँटु नाच	१२३
५.१.१.१.३ कौरा नाच	१२४
५.१.१.१.४ जीवैमामा नाच	१२७
५.१.१.२. आख्यानमुक्त लोकगीत नृत्य	१२८
५.१.१.२.१. हुर्दा नाच	१३०
५.१.२. लोकबाजा	१३२
५.१.३. लोकगीत-संगीतको वर्तमान अवस्था	१३५
५.१.४. मगर समुदायमा प्रचलित लोकगीत संगीत	१४०
५.१.५. लोकगीतको साहित्यिक मूल्य	१४०
५.२. भेषभूषा र परम्परागत गरगहना	१४१
५.२.१. दैनिक प्रयोग गरिने पुरुषका भेषभूषाहरू	१४१
५.२.२. दैनिक प्रयोग गरिने महिलाका भेषभूषाहरू	१४२
५.२.३. विशेष अवसरका भेषभूषाहरू	१४२
५.२.४. गरगहना	१४३
५.३. खानपान	१४४
५.४. भौतिक संस्कृति	१४५
५.४.१. दैनिक प्रयोगका सामाग्री, औजार र वस्तुहरू	१४५
५.४.२. विशेष समयमा प्रयोगका सामाग्री, औजार र वस्तुहरू	१४५
अध्याय: छ	
भाषा र साहित्य	१४६
६.१. मगर भाषा-भाषिकाहरू	१४६
६.२. मगर भाषा र भाषिका विभेद	१४९

६.३. लेख्य परम्परा	१५३
६.४. भाषा संवर्द्धनका प्रयास	१५६
६.५. विद्युतीय र आमसञ्चारमा भाषाको प्रयोग	१५८
६.६. भाषाको प्रयोग	१५९

अध्याय: सात

राजनैतिक प्रणाली

७.१. परम्परागत राजनैतिक/शासन प्रणाली र संगठनहरू	१६०
७.१.१. परम्परागत शासन व्यवस्था र प्रक्रिया	१६०
७.१.२. संरचना	१६०
७.१.३. अधिकार जिम्मेवारी र भूमिका	१६०
७.१.४. प्रतिनिधित्व	१६१
७.१.५. महिलाको भूमिक र सहभागिता	१६१
७.१.६. आधुनिक राज्य विस्तारले पारेको प्रभाव	१६२
७.२. परम्परागत न्याय प्रणाली	१६२
७.२.१. समान्य प्रकृतिका भैरगडा, विवाद र अपराध	१६२
७.२.२. चोरी तथा सामाजिक आचारसंहिताको उल्लंघनका अपराध	१६२
७.२.३. गम्भीर प्रकृतिका अपराधका घटनाहरू	१६३
७.३. परम्परागत संस्थाहरू, भूमिका र महत्व	१६३
७.३.१. भेजा	१६३
७.३.२. पर्मा र हुड्डा	१६४
७.३.३. अन्य संस्थाहरू	१६४
७.३.४. परम्परागत संस्थामा महिलाको भूमिका	१६५
७.३.५. आधुनिक विकास र भूमण्डलीकरणको प्रभाव	१६५
७.४. राजनैतिक इतिहास	१६५
७.४.१. जातीय अधिकार र पहिचानका संघर्ष/विद्रोहहरू	१७१
७.४.२. जातीय मुक्ति र आदिवासी अधिकार आन्दोलन	१७३
७.४.२.१. मगर जातिको संगठन र विस्तार	१७३
७.४.२.२. आदिवासी जनजाति महासंघ र प्रतिष्ठानको स्थापना	१७७

७.४.३. वर्तमान राजनैतिक परिवर्तनमा स्वयत्ताको चाहना	१७७
७.४.४. विद्यमान बहिष्करण र समावेशीकरणको अवस्था	१९०

अध्याय: आठ

शिक्षा, स्वास्थ्य र सहभागिता

८.१. शिक्षा	१९४
-------------	-----

८.२. स्वास्थ्य	१९५
----------------	-----

८.३. सहभागिता र परामर्श	१९५
-------------------------	-----

अनुसूची १: अध्ययनको प्रस्तावना	१९४
---------------------------------------	-----

१.१. अध्ययन परिचय	१९६
-------------------	-----

१.२. अध्ययन क्षेत्र	१९७
---------------------	-----

१.३. अध्ययनको उद्देश्य	१९८
------------------------	-----

१.४. अध्ययनको औचित्य	१९९
----------------------	-----

१.५. अध्ययन तथा शोध विधि	१९९
--------------------------	-----

१.६. पूर्व अध्ययनको समीक्षा	२००
-----------------------------	-----

१.७. अध्ययनको सीमा	२०२
--------------------	-----

अनुसूची २: मगर जातिको प्रमुख थर तथा उप-थर	२०३
--	-----

अनुसूची ३: मृत्यु संस्कारमा डैतामीले वाचन गर्ने विधि	२३२
---	-----

अनुसूची ४: जिल्लागत जनसंख्याको आधारमा भाषागत स्थिति	२३३
--	-----

सन्दर्भसूची	२३६
--------------------	-----